

Notat

Til Folketingets Kulturdvalg

17. juni 2013

Diplomatisk konference i Marrakech om en traktat til fordel for syns- og læsehandicappede

Baggrund

I regi af WIPO (The World Intellectual Property Organisation) afholdes den 17. – 28. juni 2013 en diplomatisk konference i Marrakech, hvor formålet er at vedtage en international traktat, der skal forbedre syns- og læsehandicappedes adgang til ophavsretligt beskyttede værker (herefter betegnet "VIP-traktaten").

Det seneste udkast til en traktattekst er offentliggjort den 20. april 2013 og er resultatet af forhandlinger på en række møder de seneste år i WIPO.

Kulturministeriet deltager på den diplomatiske konference på Danmarks vegne. Traktatudkastet omfatter dels forslag til regler, der i dag er reguleret via EU-retten, dels forslag til regler, der i dag er reguleret nationalt.

Kulturministeriet sendte den 19. december 2012 det daværende traktatudkast i bred høring. 27 interessenter afgav høringssvar (jf. høringsnotat).

I høringssvarene anerkender interessenterne over en bred kam hovedformålet med traktaten - at der sikres de syns- og læsehandicappede ligestilling med andre grupper for så vidt angår adgangen til ophavsretligt beskyttede værker. En række interessenter på rettighedshaverside udtrykker imidlertid bekymring over den konkrete ordlyd i traktatudkastet, herunder stiller flere spørgsmål om, om der er behov for en egentlig traktat på området.

Dette notat beskriver indholdet af det foreliggende traktatudkast, de gældende danske regler på området og redegør for de mulige konsekvenser af en vedtagelse af traktaten, herunder den danske linje i forbindelse med forhandlingerne på den diplomatiske konference. Høringssvarene fra interessenterne er nævnt, hvor det er fundet relevant.

1. Traktatudkastets indhold

Det overordnede formål med traktaten er at give syns- og læsehandicappede (herefter "de begunstigede personer") de samme muligheder for at få adgang til ophavsretligt beskyttede værker, som personer uden et synshandicap.

Dette skal ske uden, at der samtidig gøres urimeligt indgreb i rettighedshavernes interesser.

Traktatudkastet består af 12 indledende betragtninger og artiklerne A-J. Udkastet indeholder herudover en række klausuler, som endnu ikke har fået et artikelnummer. Endelig indeholder udkastet en generalklausul og et Anneks.

De vigtigste artikler i traktaten er de følgende:

Artikel C er traktatens grundlæggende artikel, der fastslår, at medlemsstaterne skal indføre en række undtagelser til den ophavsretlige eneret til fordel for de begunstigede personer. Nationale godkendte organisationer (blindebiblioteker), som fx Nota i Danmark, kan på baggrund af disse undtagelser kopiere, ændre og tilgængeliggøre ophavsretligt beskyttet materiale uden først at skulle indhente samtykke fra rettighedshaverne.

Artikel D-E har til formål at sikre, at værker, der er særligt beregnede til de begunstigede personer, kan distribueres over landegrænserne mellem de forskellige medlemsstater. I henhold til disse artikler skal medlemsstaterne give mulighed for, at blindebiblioteker kan distribuere blandt andet bøger og lydbøger til begunstigede personer i andre lande, uden at der skal indhentes samtykke fra rettighedshaverne.

Artikel F giver mulighed for, at der kan ske omgåelse af de tekniske foranstaltninger, som kan påføres beskyttede værker, som fx lydbøger eller DVD'er, for fx at sikre imod uretmæssig kopiering. Tekniske foranstaltninger må således ikke være til hinder for, at de begunstigede personer kan få adgang til de ophavsretligt beskyttede værker.

2. De relevante danske regler

I henhold til ophavsretslovens § 2 har ophavsmanden en række eksklusive rettigheder til at udnytte sit værk, bl.a. i form af eksemplar fremstilling og tilgængeliggørelse for almenheden (udlån, online-distribution mv.).

Ophavsretsloven indeholder en særlig undtagelsesbestemmelse i § 17, hvorefter det er tilladt at gengive og sprede eksemplarer af udgivne værker, når gengivelsen og de spredte eksemplarer er særligt bestemt til brug for blinde, svagtseende, døve og talelidende samt personer i øvrigt, der på grund af handicap er ude af stand til at læse trykt tekst.

Undtagelsen sikrer, at ophavsretten ikke står i vejen for, at de syns- og hørehandicappede kan få adgang til værker, der er tilrettelagt på en måde, der tager højde for den enkelte persons handicap.

Denne særlige undtagelsesbestemmelse i ophavsretsloven bygger på en bestemmelse i det såkaldte Infosoc-direktiv, der tillader medlemsstaterne at indføre indskrænkninger i eneretten, hvis der er tale om ikke-kommercielle anvendelser til gavn for handicappede.

Inden for direktivets rammer har Danmark valgt at indføre en bred undtagelse til fordel for syns- og hørehandicappede.

Der skal ikke betales vederlag til rettighedshaverne, hvis et værk gengives og spredes i overensstemmelse med ophavsretslovens § 17, stk.1.

Undtagelsen må dog ikke udnyttes i erhvervsøjemed.

Den vederlagsfri undtagelse gælder som udgangspunkt for alle værker, der allerede er udgivet. Det følger dog af § 17, stk.2, at lydoptagelser af litterære værker (lydbøger) og gengivelser, der udelukkende består af lydoptagelser af musikværker (fx rene musik-CD'er), er undtaget herfra – dvs. ikke kan gengives eller spredes vederlagsfrit. Begrænsningen i § 17, stk. 2, bliver modificeret i § 17, stk. 3. Bestemmelsen i § 17, stk. 3, indebærer, at der kan fremstilles lydoptagelser af udgivne litterære værker til brug for syns- og hørehandicappede, når det ikke sker i erhvervsøjemed. Ophavsmanden har altid krav på vederlag, dvs. at hvis f.eks. Nota fremstiller lydbøger, skal der afregnes vederlag til ophavsmanden til bogen.

Der skal således betales vederlag til rettighedshaverne, når en lydbog fremstilles eller spredes i henhold til ophavsretslovens § 17, stk.3. Rettighedshavere har dog ikke mulighed for at modsætte sig anvendelse af bestemmelsen, hvorfor den har karakter af at være en såkaldt tvangslicens.

Særligt for så vidt angår produktion af lydbøger og multimedieprodukter er følgende anført i lovbemærkningerne:

”Det er endvidere en forudsætning, at produktion af lydbøger og multimedieprodukter efter forslaget til § 17, stk. 3, at ikke på urimelig måde griber ind i de almindelige forlags kommercielle lydbogsudgivelser. Dette tilsiger såvel formålet med § 17, stk. 3, som almindelige synspunkter om værdispild i samfundet. Danmarks Blindebibliotek og andre, der måtte benytte § 17, stk. 3, skal som udgangspunkt afstå fra at udgive et litterært værk som lydbog, hvis det pågældende værk allerede af et kommercielt forlag er udgivet som lydbog, eller af forlaget påtænkes udgivet inden kort tid. I visse tilfælde kan en lydbogsindlæsning være an en sådan særlig karakter, at der er grund til, at såvel Danmarks Blindebibliotek som de almindelige forlag udgiver samme værk som lydbog.”

Undtagelsen i ophavsretslovens § 17 regulerer ikke import fra/eksport til udlandet af værker, der er fremstillet i henhold til undtagelsen.

I de nordiske lande er der på nuværende tidspunkt en frivillig aftale mellem rettighedshavere og de nordiske blindebiblioteker om udveksling af materiale landene imellem. Aftalen giver mulighed for, at der kan ske distribution af materiale direkte fra Nota i Danmark og til en begunstiget person i et andet nordisk land.

Ophavsretslovens kapitel 6a indeholder regler om tekniske foranstaltninger (kopibeskyttelse). Bestemmelserne har hjemmel i EU-direktiver og fastlægger blandt andet reglerne for, hvornår en bruger må omgå eller bryde de tekniske foranstaltninger, som rettighedshaverne påfører blandt andet CD'er og DVD'er for at sikre mod uretmæssig udnyttelse.

Det er i ophavsretslovens § 75d sikret, at der kan ske omgåelse af en teknisk foranstaltning, hvis foranstaltningen er til hinder for, at de syns- og hørehandicappede kan drage fordel af undtagelsesbestemmelsen i ophavsretslovens § 17.

3. Problemstillinger forbundet med traktatudkastet

I det følgende er beskrevet de problemstillinger, som vurderes at være relevante at overveje i forbindelse med drøftelserne af traktaten.

a. Betragtningerne

Betragtning 10 indeholder en anerkendelse af den såkaldte "tretrinstest", der fastlægger grundlaget for fortolkninger af undtagelser til ophavsretten. Tretrinstesten er anerkendt i flere internationale retsakter om ophavsret, herunder i den verdensomspændende Bernerkonvention og i EU i Infosoc-direktivet.

Det følger af tretrinstesten, at undtagelser til rettighedshaverens eneret kun kan ske i særlige tilfælde, som ikke på skadelig måde påvirker den normale udnyttelse af værket, og som ikke på urimelig måde gør indgreb i rettighedshavernes legitime interesser.

De danske rettighedshavere har i forbindelse med høringen peget på, at det er vigtigt, at undtagelserne i VIP-traktaten fortolkes i overensstemmelse med tretrinstesten.

Flere lande - særligt udviklingslande - har under de hidtidige forhandlinger lagt vægt på, at traktaten indeholder en udvidet adgang til at indføre undtagelser til ophavsretten og har fremlagt forslag indeholdende en udvandet fortolkning af tretrinstesten. I det seneste forslag til traktatteksten er de fleste af disse forslag udgået, men Kulturministeriet forventer, at spørgsmålet vil blive drøftet på konferencen.

Kulturministeriet vurderer, at tretrinstesten er det bedste middel til at sikre balancen mellem hensynet til rettighedshaverne og hensynet til offentlighedens adgang til beskyttede værker. Traktatens bestemmelser indeholder afbalancerede bestemmelser om undtagelser i ophavsretten, som tilgodeser hensynet til syns- og læsehandicappedes behov. Kulturministeriet vurderer i forlængelse heraf, at det vil være u hensigtsmæssigt i denne specifikke traktat at ændre ved grundlæggende ophavsretlige principper, hvilket vil kunne få en afsmittende effekt ved fremtidige internationale traktater på andre områder.

Selvom en indledende betragtning ikke i sig selv vil medføre behov for justeringer af dansk lovgivning, vil der fra dansk side blive arbejdet for at fastholde en formulering som det foreliggende forslag, såledesat traktaten ikke får negativ indflydelse på de grundlæggende ophavsretlige fortolkningsprincipper, som fx tretrinseten.

Kulturministeriet vurderer, at seneste forslag til en traktattekst indeholder en tilstrækkelig anerkendelse af tretrinseten, og at den derfor vil kunne accepteres fra dansk side.

b. Artikel A (Hvad er rimelig pris)

Artikel A indeholder en række definitioner, bl.a. er der en definition på begrebet "rimelig pris".

Begrebet benyttes kun i artikel D(3), der vedrører medlemsstaternes mulighed for at begrænse eksport af værker, der er særligt tilrettelagt til de begunstigede personer. Artikel D(3) er behandlet nedenfor under punkt 3.e.

Det nuværende udkast til traktaten indeholder 2 alternative forslag til en definition af "rimelig pris". Begge forslag lægger op til, at "rimelig pris" skal forstås forskelligt i henholdsvis udviklingslande og udviklede lande.

Flere medlemsstater, herunder EU, har fremsat forslag om, at definitionen helt udgår af traktatteksten.

Dette synspunkt stemmer overens med høringsvaret fra UBVA, Forlæggerforeningen, Dansk Forfatterforening og Danske Skønlitterære Forfattere, der ikke mener, at det er hensigtsmæssigt at have en sådan definition i traktatteksten. Danske Handicaporganisationer ønsker dog at bevare definitionerne.

Både UBVA, Forlæggerforeningen, Dansk Forfatterforening og Danske Skønlitterære Forfattere og Samrådet for Ophavsret mener i øvrigt, at såfremt traktaten kommer til at indeholde en definition af "rimelig pris", så bør begrebet ikke defineres forskelligt i udviklingslandene og i de udviklede lande.

Kulturministeriet vurderer, at definitionen af "rimelig pris" i artikel A er uklar, og at den bliver vanskelig at håndtere i praksis. Som også anført af UBVA, Forlæggerforeningen, Dansk Forfatterforening og Danske Skønlitterære Forfattere er prissætning en kompleks størrelse, og definition udgør efter Kulturministeriets opfattelse en unødvendig fiksering af prisniveauet.

På denne baggrund vil der fra dansk side blive arbejdet for, at definitionen af "rimelig pris" udgår af traktatteksten.

Kulturministeriet vurderer dog, at selvom det bliver vedtaget, at traktaten skal indeholde en definition af "rimelig pris", så vil man fra dansk side kunne acceptere dette som led i et samlet kompromis blandt andet fordi, at anvendelse af begrebet er begrænset til artikel D(3). I den forbindelse vil man dog fra dansk side arbejde for, at "rimelig pris" skal forstås på samme måde i udviklingslande og i de udviklede lande.

c. Artikel B (Hvem er begunstigede personer)

Artikel B defineres hvilke personer, der er begunstigede i henhold til traktaten.

Denne gruppe omfatter:

1. Blinde.
2. Andre personer der er synshæmmede, fx pga. ordblindhed eller væsentligt nedsat syn. Disse personers læsefærdighed må ikke ved almindelig behandling eller undervisning kunne forbedres til et niveau, der er tilnærmelsesvis på højde med andre gruppers læsefærdighed.
3. Personer, der på grund af andet fysisk handicap ikke kan læse en bog, fx fordi den pågældende person ikke kan bevæge øjnene eller håndtere en bog.

Denne personkreds er allerede omfattet af den danske ophavsretslovs § 17, som dog i stk. 1 også medtager hørehandicappede i kredsen af begunstigede personer. Selvom traktaten kun vedrører syns- og læsehandicappede er det Kulturministeriets vurdering at artikel B ikke vil medføre behov for ændring af dansk lovgivning, idet traktaten ikke hindrer undtagelser til fordel for f.eks. hørehandicappede.

d. Artikel C (Undtagelser til den ophavsretlige eneret)

Artikel C(1) forpligter medlemsstaterne til at indføre en række undtagelser til den ophavsretlige eneret til fordel for de begunstigede personer. Nationale blindbiblioteker, som fx Nota, skal således have mulighed for at gengive og sprede værker uden at skulle indhente samtykke fra rettighedshaverne.

I Danmark indeholder dansk lovgivning allerede i dag en sådan mulighed i ophavsretslovens § 17, jf. punkt 2 ovenfor.

Ret til oversættelse

Forslaget til artikel C(1)(B) indeholder en nyskabelse i forhold til dansk lovgivning, idet den giver mulighed for, at de nationale blindbiblioteker kan oversætte såvel nationale som udenlandske værker uden at indhente samtykke fra rettighedshaverne.

I henhold til gældende dansk ret vil en udnyttelse af en oversættelse af f.eks. en bog kræve samtykke fra rettighedshaveren til bogen.

Medlemsstaterne kan i henhold til artikel C(5) vælge, om oversættelsen skal medføre vederlag til rettighedshaverne, eller om dette kan gøres frit. Det betyder, at blindbiblioteker i lande, hvor man vælger ikke at udnytte

vederlagsmuligheden, kan oversætte fx danske værker og sprede værkerne til begunstigede personer uden vederlag til rettighedshaverne.

Denne del af bestemmelsen skaber en mere vidtgående adgang til ophavsretligt materiale for de begunstigede personer – uden at det kræver tilladelse fra rettighedshaverne - end hvad der gælder i forhold til andre grupper i samfundet, og hvilket dermed går videre end formålet med traktaten, som er at give syns- og læsehandicappede lige muligheder i forhold til andre grupper i samfundet.

Bestemmelsen bliver derfor af en række EU-lande og andre vestlige lande anset for at være kontroversiel, og den forventes at være et af de vigtigste forhandlingspunkter under konferencen.

Kulturministeriet vurderer umiddelbart, at indskrænkningen i rettigheder, der er mere vidtgående end den gældende danske lovgivning, ikke er hensigtsmæssig, men at man i stedet på tværs af landegrænser kan indgå frivillige aftaler, der sikrer den nødvendige balance mellem hensynet til rettighedshaverne og de syns- og læsehandicappede. Fra dansk side vil der blive arbejdet for, at retten til oversættelse udgår af artikel C(1)(B).

Hvis der vedtages en traktat, som indeholder en sådan oversættelsesret for blindbibliotekerne, vurderer Kulturministeriet, at det vil kræve en ændring af ophavsretsloven.

Kulturministeriet bemærker i den forbindelse, at såfremt den endelige traktat kommer til at indeholde en oversættelsesret for blindbibliotekerne, vil oversættelsen dog stadig kun kunne ske, hvor det er nødvendigt for at kunne give de begunstigede personer adgang til værkerne. Det vil sige, at der ikke vil kunne være tale om en bredere spredning af værker på tværs af grænser. Samtidig vil man i dansk lovgivning kunne opretholde et princip om, at oversættelse skal udløse vederlag til rettighedshaverne. Som led i et samlet kompromis bør man fra dansk side i sidste ende kunne acceptere, at traktaten kommer til at indeholde en ret til oversættelse af ophavsretligt beskyttet materiale.

Værker, der er tilgængelige på det kommercielle marked

I henhold til Artikel C(4) kan medlemsstaterne nationalt begrænse anvendelse af undtagelserne til ophavsretten til ikke at gælde, hvis de pågældende værker allerede er tilgængelige på det kommercielle marked.

Danmark har således mulighed for at vælge, at Nota fx ikke må gengive og sprede lydbøger eller e-bøger, hvis disse lydbøger eller e-bøger er kommercielt tilgængelige på det almindelige marked. Dette giver mulighed for at opretholde de nuværende danske regler, der begrænser Notas adgang til produktion af lydbøger, der allerede er kommercielt tilgængelige.

UBVA, Forlæggerforeningen, Dansk Forfatterforening, Danske Skønlitterære Forfattere og Samrådet for Ophavsret finder, at der ikke bør gælde undtagelser for

ophavsretten, hvis markedet er i stand til at forsyne de syns- og læsehandicappede med de produkter, de har brug for. Dette synspunkt støttes af Samrådet for Ophavsret.

Notahar bemærket, at undtagelsen i artikel C(4) giver mulighed for at begrænse både gengivelse og spredning af særlige kopier af værker, hvis de pågældende værker allerede er kommercielt tilgængelige på markedet. Dette betyder ifølge Nota, at der nationalt vil kunne indføres bredere undtagelser end dem, der er fastsat i ophavsretslovens § 17, stk.3. Nota mener i den forbindelse, at undtagelsen om "kommerciel tilgængelighed" kun skal være mulig ved produktion og ikke ved gengivelse.

Kulturministeriet vurderer, at den foreslåede bestemmelse, der giver mulighed for opretholdelse af de eksisterende danske regler, er hensigtsmæssig, idet den er udtryk for en fornuftig balance mellem hensynet til de begunstigede personer og rettighedshaverne.

Vederlag til rettighedshaverne

Artikel C(5) giver de enkelte medlemsstater mulighed for at vælge, om der skal gives vederlag, når et blindebibliotek benytter sig af undtagelserne i artikel C.

Valgfriheden med hensyn til vederlag gør, at de eksisterende danske regler ligger inden for traktatens rammer. Imidlertid betyder forslaget, at danske værker – i lande, hvor man vælger ikke at kræve vederlag - kan spredes af udenlandske blindebiblioteker, uden at de danske rettighedshavere kompenseres herfor.

Dansk Skuespillerforbund finder det uacceptabelt, at der i traktaten gives tilladelse til at gøre værker (herunder udenlandske værker) tilgængelige for de begunstigede personer uden vederlag til rettighedshaverne.

Kulturministeriet vurderer, at den eksisterende danske model, hvor der kompenseres for fremstilling og spredning af lydbøger, er udtryk for en fornuftig balance, og der er generelt opbakning til den fra både rettighedshaverne og fra Nota.

Det er således væsentligt, at traktaten ikke kommer til at forhindre denne mulighed for, at der nationalt kan fastsættes krav om vederlag, og Danmark vil arbejde herfor. Det er samtidig ministeriets vurdering, at en række lande vil lægge vægt på, at der ikke skal betales vederlag. Det vil sige, at det bliver vanskeligt at få indført en bestemmelse om obligatorisk vederlag i alle lande.

e. Artikel D/E (Eksport og import)

Eksport

Forslaget til Artikel D(1) fastslår, at hvis et blindebibliotek fremstiller en særlig kopi til brug for de begunstigede personer, så skal blindebiblioteket også have mulighed for at eksportere kopien til andre blindebiblioteker eller til begunstigede personer i udlandet.

Dansk lovgivning må således ikke forhindre Nota i at eksportere kopierne til andre medlemsstater.

I Artikel D(2) præciseres det, at dette fx kan gøres ved, at medlemsstaterne sikrer:

1. at det nationale blindebibliotek har ret til at eksportere de særlige kopier til et udenlandsk blindebibliotek (indirekte distribution), og
2. at det nationale blindebibliotek har ret til at eksportere de særlige kopier direkte til en begunstiget person i et andet land (direkte distribution).

Kulturministeriet vurderer, at en sådan bestemmelse vil kræve en ændring af ophavsretsloven.

En række EU-lande forventes at være skeptiske over for forslaget om direkte distribution. Det er samtidig forventningen, at EU-landene formentlig står relativt isolerede med dette synspunkt.

Kulturministeriet forventer derfor, at spørgsmålet om direkte distribution vil blive et af de centrale forhandlingspunkter under konferencen, og at det vil blive svært at opretholde et krav om, at distribution over landegrænser kun sker mellem blindebiblioteker.

Kulturministeriet vurderer, at direkte distribution mellem blindebiblioteket i ét land og en begunstiget person i ét andet land ikke nødvendigvis indebærer en større risiko for rettighedshaverne, end hvis distributionen alene sker mellem blindebibliotekerne. Det vil for rettighedshaverne i visse situationer kunne være en fordel, hvis det eksporterende nationale blindebibliotek får en direkte kontakt til brugeren i udlandet, således at blindebiblioteket kan sikre, at den begunstigede person rent faktisk opfylder kravene til at modtage de særligt tilpassede materialer.

Såfremt traktaten kommer til at indeholde en mulighed for direkte distribution, hvilket den aktuelle forhandlingssituation taget i betragtning synes sandsynligt, vil Kulturministeriet arbejde for, at det sikres, at materialet kun tilgår begunstigede personer.

Den nuværende udformning af artikel D(3) indeholder tre alternative tekstforslag, hvorefter medlemsstaterne kan begrænse muligheden for eksport af værker, hvis værket er kommercielt tilgængeligt i importlandet.

Begrundelsen for, at eksport/import ikke skal være muligt, hvis det ønskede materiale er tilgængeligt på det almindelige marked er en frygt for, at det kommercielle marked vil blive undermineret.

Omvendt er forslaget under kritik fra flere sider, herunder fra European Blind Union og World Blind Union samt de internationale biblioteksforeninger IFLA og

EBLIDA, som alle lægger vægt på, at udveksling af materiale over landegrænser bliver så nemt og smidigt som muligt.

Kulturministeriet vurderer, at forslaget vil være centralt under forhandlingerne, og at EU-landene står relativt isolerede på dette punkt. Kulturministeriet vurderer, at det er væsentligt at kunne opretholde muligheden for en undtagelse nationalt, når værker er tilgængelige på det kommercielle marked, jf. artikel C(4). Herudover vil Kulturministeriet arbejde for, at traktaten tager hensyn til kommerciel tilgængelighed i det importerende land i forbindelse med eksport.

Kulturministeriet er dog vidende om, at der er stor modstand mod artikel D(3), og at der bør kunne tages hensyn til dette under forhandlingerne.

Import

Hvad angår import af særlige kopier til brug for de begunstigede personer så kræver artikel E, at medlemsstaterne skal tillade import i samme omfang, som national lovgivning tillader det lokale blindebibliotek at gøre de særlige kopier tilgængelige for de begunstigede personer.

Dette betyder, at der ikke kan importeres særlige kopier ind i Danmark, hvis det kommercielle marked kan forsyne de begunstigede personer.

Kulturministeriet vil derfor arbejde for, at artikel E forbliver i traktaten.

Vederlag

Traktatudkastet indeholder ikke en klausul i artikel D eller E, der sikrer, at rettighedshaverne skal have vederlag ved eksport/import af særlige kopier til brug for begunstigede personer.

Kommissionen vurderer imidlertid, at vederlagsmuligheden i C(5) også gælder ved eksport/import i henhold til artikel D og E, således at medlemsstaterne selv kan vælge, om der skal betales vederlag til rettighedshaverne i denne situation.

Man vil fra dansk side under forhandlingerne arbejde for, at traktaten kommer til at indeholde en præcisering af dette, hvis det ikke samtidig betyder, at andre medlemsstater vil udnytte muligheden til at svække muligheden for betaling af vederlag.

f. Artikel F (Tekniske foranstaltninger)

Fra EU og andre vestlige landes side er det vigtigt, at rettighedshaverne stadig har mulighed for at benytte tekniske foranstaltninger, der blandt andet kan forhindre uretmæssig kopiering. Samtidig er der enighed om, at sådanne tekniske foranstaltninger ikke må betyde, at begunstigede personer ikke kan drage fordel af den undtagelse, som traktaten indfører. Andre medlemsstater er af den opfattelse, at tekniske beskyttelsesforanstaltninger er en hindring for udnyttelsen af undtagelsen, hvorfor brugen heraf bør begrænses mest muligt eller procedurerne for omgæelse af foranstaltningerne bliver så smidige som muligt.

Som det fremgår af afsnit 2, er der allerede i dag i Danmark (og EU) mulighed for, at tekniske foranstaltninger kan omgås, hvis dette er nødvendigt for at sikre, at de begunstigede personer kan få adgang til ophavsretligt beskyttede værker. Reglerne i Danmark og EU er udtryk for en god balance mellem på den ene side rettighedshavernes interesse i at kunne beskytte deres værker med uretmæssig kopiering og de begunstigede personers interesse i at kunne tilgå disse værker.

Dansk Blindesamfund advarer mod, at tekniske foranstaltninger bliver brugt på en måde, så teksten bliver låst for den begunstigede person, eller at de tekniske foranstaltninger bliver en hindring for udvekslingen af e-bøger mellem medlemsstaterne. Dette synspunkt er i overensstemmelse med the World Blind Unions og de internationale biblioteksforeninger IFLA og EBLIDAs generelle holdning på dette område.

Kulturministeriet vurderer, at den nuværende lovgivning vedrørende tekniske foranstaltninger indebærer en god balance mellem rettighedshavernes interesser og de begunstigede personer. Med den nuværende ordning har rettighedshaverne på den ene side mulighed for at sikre sig mod uretmæssig kopiering, og der er samtidig mulighed for, at der kan ske omgåelse af tekniske foranstaltninger, hvis dette sker til gavn for syns- og læsehandicappede.

Dette er i overensstemmelse med Notas høringsvar, hvor det anføres, at artikel F bør formuleres på en måde, så den nuværende danske ordning efter ophavsretslovens § 75d kan opretholdes.

Fra dansk side vil man arbejde for, at bestemmelsen vedtages i den foreliggende form eller uden væsentlige indholdsmæssige ændringer, således at de danske regler på området kan opretholdes.

4. Forhandlingssituationen

WIPO's medlemslande besluttede på en ekstraordinær generalforsamling i december 2012, at der afholdes en diplomatisk konference i juni 2013 i Marrakech med det formål at opnå opbakning til en international traktat, der sikrer syns- og læsehandicappede adgang til ophavsretligt beskyttet materiale.

Der er således generelt bred opbakning fra samtlige lande til indgåelse af en traktat med dette formål.

Traktaten er dog på nuværende tidspunkt ikke færdigforhandlet, og der udestår væsentlige spørgsmål, som der skal opnås enighed om på den diplomatiske konference. Det afgørende for, om der bliver indgået en traktat er således, at der opnås bred enighed om de udestående punkter, jf. afsnit 3.

5. Afsluttende bemærkninger

For så vidt angår forhandlinger af traktaten er der i oktober 2012 givet mandat fra Rådet til Kommissionen for så vidt angår den del af traktaten, der ligger inden for EU's kompetence. For så vidt angår den del, der falder uden for EU's kompetence

(spørgsmål om oversættelse og import og eksport), er det regeringen, der fører forhandlingerne i henhold til grundlovens § 19.

Kulturministeriet vurderer, at der er tale om sag af stor betydning for syns- og læsehandicappede verden over. Samtidig vurderes traktatudkastet på de fleste punkter at være i overensstemmelse med gældende dansk ret. Kulturministeriet forventes derfor efter omstændighederne at kunne skrive under på traktaten, hvis den bliver vedtaget på den diplomatiske konference.

I lyset af at traktatudkastet dog indeholder regler, der vil kræve ændring af ophavsretsloven, vil en eventuel efterfølgende ratifikation dog først ske efter drøftelse med Folketingets partier.

Lasse Lau Nielsen
Fuldmægtig
Medier & Idræt